

Halvt Vibeforår i landbrugslandet. Beretning 2022, opgivet på grund af Vibemangel.

Af Niels Andersen

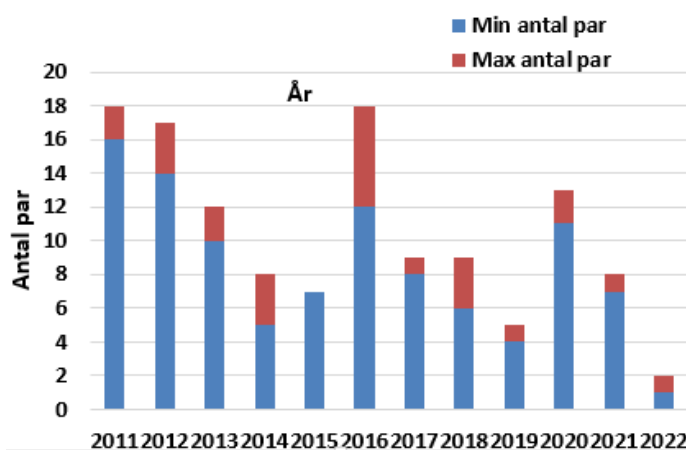
I mine efterhånden mange årlige rapporter om *Vibeforår i landbrugslandet*, har jeg defineret Vibeforåret som perioden fra og med 1. marts til og med 30. juni, hvor der er i alt 122 dage til rådighed.

I 2022 opgav jeg efter 60 feltdage = præcis et halvt Vibeforår. Det skyldes tre ting: Dels byggemodning af den ene af de 9 markblokke, jeg indsamler data fra, dels forbud mod tilstedeværelse ved vigtig obs-post med tilknyttet forbud mod fotodokumentation af markforhold i 2 markblokke. Den tredje og vigtigste grund til at opgive mine undersøgelser efter kun et halvt Vibeforår ligger dog i det faktum, at Viberne var fortrængt, så en fortsættelse ikke gav mening. De tre årsager kommer jeg ind på i det efterfølgende.

Viben og de andre landbrugsfuglene er i disse år inde i en bestandsmæssig nedtur, og flere tidligere almindelige arter er nu i frit fald og kommet på Den Røde Liste over truede fuglearter. Det gælder ikke blot Viben, men også andre velkendte arter såsom Agerhønen, Sanglærken, Gulspurven og Bomlærken. Disse arter må der gøres en særlig indsats for at styrke. Heldigvis viser erfaringerne, at en indsats hjælper, hvis viljen er tilstede.

Indhold	Side
Vibeforåret 2022	2
Vibemangel	2
Vibernes foretrukne afgrøder	4
Årsager til tilbagegang	4
Hvad der skete i M 1 og M 2	5
Arterne henover foråret	9
Genbesøg på Vibelokaliteter	12
Nyt fra Vibeværnsfronten	16
Tak	18
Kilder og supplerende læsning	18
Vibeforåret i 2022	20

Vibepar i årene 2011-2022

Vibeforåret 2022.

Optakten til et godt Vibeforår var ellers god. Det var en meget mild vinter, hvor gennemsnitstemperaturen for de tre vintermåneder var på 3,4°, hvilket var 1,4° over gennemsnittet for perioden 1991-2020. Af stor betydning var også en stor nedbørsmængde, nemlig 234 mm overfor gennemsnittets 186 mm. Heraf faldt halvdelen i februar alene, og denne måned var nær ved at sætte nedbørsrekord, men endte på en andenplads som den næstvådeste siden 1874.

Når jeg fæstner mig ved dette, så skyldes det, at de bedste Vibeforår indenfor de seneste 12 ynglesæsoner er faldet efter våde optakter, og har givet grobund for min overbevisning om, at jo vådere, jo Vibere.

Alt var således lagt tilrette, da jeg 1. marts drog ud på den første Viberundfart i det ca. 1200 ha store undersøgelsesfelt i landbrugslandet vest for Svendborg. Her holder jeg specifikt især øje med 9 markblokke, benævnt M 1- M 9, som alle har haft ynglende Viber i et eller flere år indenfor de foregående 11 ynglesæsoner.

Vibemangel

Men Vibernes **ankomst** kunne kun sparsomt noteres i notesbogen, som det fremgår af nedenstående skemaer. Vinterkvarteret har ellers næppe været langt væk, jf. den milde vinter. I de udfyldte markblokke, blev der simpelthen ikke observeret Viber i år.

Tabel 1. Den gennemsnitlige dato for Vibernes ankomst til det sydfynske landbrugsland har over den 12-årige undersøgelsesperiode været 27. februar. I kystnaturen ses Viberne tidligere.

Markblok	M 1	M 2	M 3	M 4	M 5	M 6	M 7	M 8	M 9
Dato	14/3	20/3	2/3		3/3				
Antal	31	2	1		4				

De beskedne tal fortsatte, så foråret med afstand gav de laveste observationstal. Nedenfor ses i tabel 2 tallene sort på hvidt for årene 2013-2022, hvor antallet af observationsdage er sammenligneligt, dvs. mellem 112 og 117 ud af de 122 mulige.

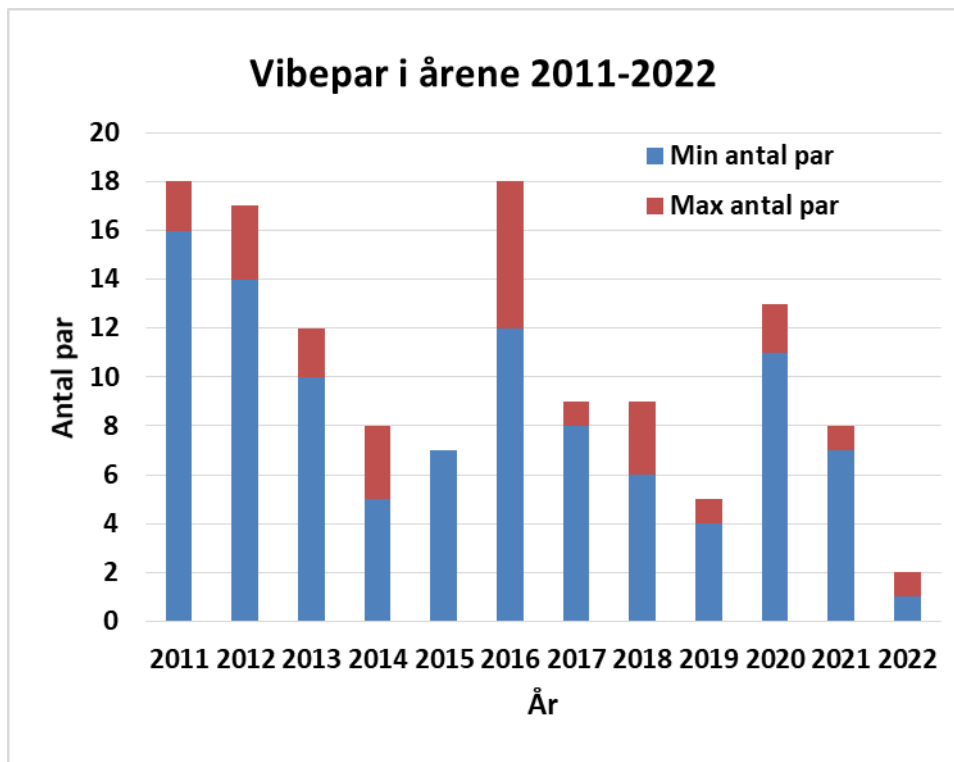
Tabel 2. Observerede antal Viber i 15-dagsintervaller i hvert af de seneste 10 år. 2022 blev det dårligste.

År/dato	1-15/3	16-31/3	1-15/4	16-30/4	I alt	1-15/5	16-31/5	1-15/6	16-30/6	Sum
2022	45	62	33	17	157	-	-	-	-	157
2021	184	242	209	128	763	120	61	15	17	976
2020	6	17	61	178	262	204	216	115	101	898
2019	30	130	54	31	245	4	18	4	5	276
2018	55	130	34	82	301	125	160	101	62	721
2017	48	130	81	109	368	175	148	134	45	870
2016	378	378	312	206	1274	175	139	150	124	1862
2015	126	97	109	107	439	43	4	5	0	491
2014	103	126	87	97	413	43	4	1	8	469
2013	291	1	278	185	755	142	122	44	15	1078

Disse tal kan overordnet set give et fingerpeg om bestandsstørrelsen på de ca. 1.200 ha, mit undersøgelsesområde vest for Svendborg dækker. Kuldeperioder i marts, fx først på måneden i 2020 og sidst i marts 2013 holder Viberne tilbage. I maj og juni sker der en udtynding i tallene efterhånden som fuglene bliver etableret som lokale ynglefugle og afgrøderne på markerne vokser til.

Vibe på landbrugsjord 27. marts. En farlig tid, hvor jordbehandlingen går i gang. Foto: Claus Dalskov.

Figur 1. Antallet af ynglepar i det 1.200 ha store undersøgelsesområde vest for Svendborg i perioden 2011-22. Det ses, at 2022 var periodens hidtil dårligste år, og at Vibene nu næsten er fortrængt som ynglefugl på de sydfynske marker. Toppene i udbredelsen hænger meget sammen med nedbørsmængden i optakten til foråret. Våde forår giver flest ynglefugle. Drænsarbejder på markerne kommer derved til at spille en afgørende rolle.

Min figur 1 over ynglefuglene viser overordnet store variationer år for år. Det afspejler i væsentlig grad markernes tilstand, hvad angår vandfyldte lavninger og afgrødernes fordeling. De våde lavninger udgør en betydningsfuld fourageringshabitat for både voksne og unger, mens andelen af de forårssåede marker påvirker selve territorie- og redeplaceringen. Det sidste på to modsatrettede måder, dels ved forstyrrende

markarbejde omkring etableringsfasen, dels ved at holde landskabet åbent gennem en afgørende periode af yngleperioden.

2022 blev samtidig også det første år ud af de seneste 12, hvor jeg ikke så en Vibekylling. De 1-2 reder, der blev etableret gik tabt, og mange dage var helt uden Vibetilstedeværelse på mine systematiske feltture.

Tabel 3. Iagttagelser af første rugende fugl i mit forsøgsfelt fra 2012-2022. Der er en samlet variation på mere end en måned. Den gennemsnitlige dato er 2. april.

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Første rugedato	25/3	13/4	30/3	2/4	2/4	16/4	27/4	30/3	11/4	4/4	12/4

Vibernes foretrukne afgrøder

Da en del af mit Vibeforår i landbrugslandet har været at stedfæste ynglefuglenes foretrukne markafgrøder til placering af reder, er min tabel opdateret, selvom de 1-2 par ikke giver meget nyt. Ligesom de foregående år, blev en mark med frøspinat senere på sæsonen i maj tilvalgt af 2 par, formentlig tiltrukket af de åbne forhold, der sent i yngleperioden stadig hersker i spinat som afgrøde. På det tidspunkt, havde jeg indstillet de daglige optællinger. De er medtaget i tabellen herunder, selvom de ikke på daglig basis blev overvåget. Frøspinaten blev sået den 19. april på en mark udenfor de 9 markblokke jeg fulgte tæt, og er derfor i lighed med tidligere år ikke indregnet i figuren over Vibepar 2011-2022. Hver sæson fra 2017 har placeringen af spinatmarkerne flyttet rundt og kun enkelte gange har placeringen været indeholdt i de 9 markblokke, jeg følger tæt.

Der tegner sig efterhånden et billede af, at de forårssåede afgrøder foretrækkes.

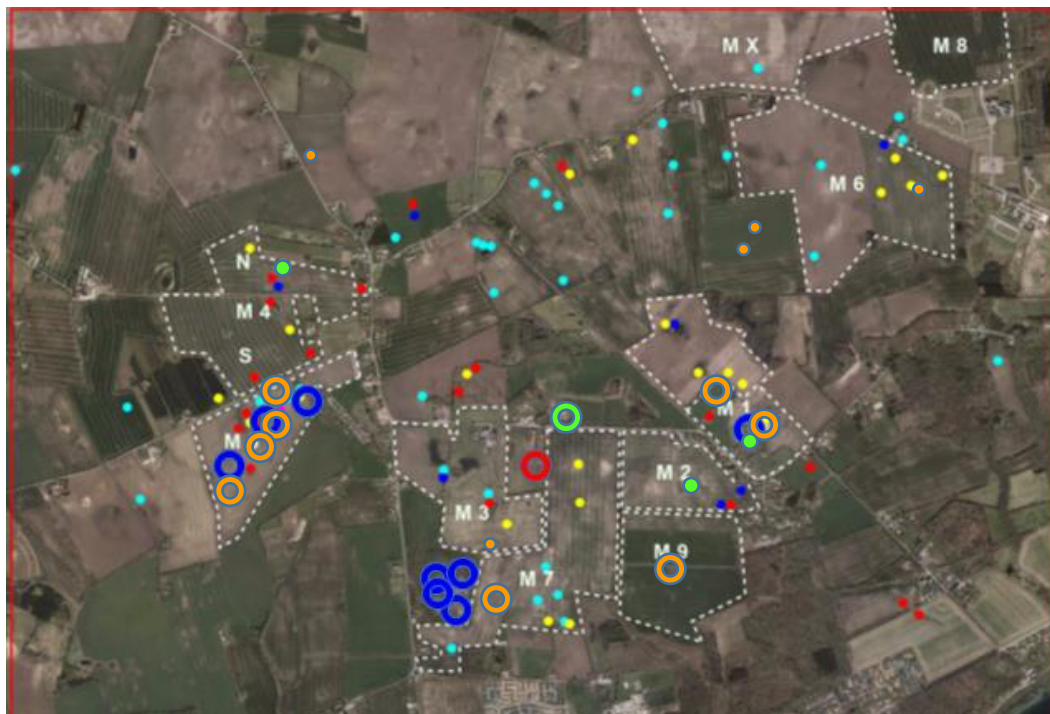
*Tabel 4. Her vises samlet for alle markblokkene over en 12-årsperiode antallet af ynglepar fordelt på afgrøder. Det er en bemærkelsesværdig forandring, som efter 2016 indtræder, idet Vibetilstedeværelsen næsten helt forsvinder fra vinterafgrøderne, da spinat introduceres. * betyder, at marker udenfor mit undersøgelsesfelt er medregnet og antallet af par derfor ikke stemmer helt overens med figur 1, side 3.*

År	Par i alt	Vårafgrøder			Vinterafgrøder			Flerårige afgrøder	
		Vårbyg	Havre	Spinat	Vinterhvede	Vinterbyg	Raps	Frøgræs	Afgræsset
2011	16-18	3+1			3+3+3	3		0-2	
2012	14-17	4-6+2			4	3		0-1+1	
2013	10-12				6-7+ 1-2		2	1	
2014	5-8	1 (3)				4			
2015	7	2			2			3	
2016	12-18	6-9			5			(1-2)	1
2017	8-9	4-5	1	3					
2018	6-9			3+3			0-3		
2019	4-5	3-4		1					
2020	14-19*	7-8 (1)		4+3*				3	
2021	15-16*	4-5		8*	3				
2022	3-4*	1-2		2*					
Sum	106-135	42-51	1	25	30-32	10	2-5	9-13	1

Årsager til tilbagegang

Udover afgrødevalget, er der andre årsager til Vibens tilbagegang i landbrugslandet, som her er større end i engene som habitat. Jeg nævner her i flæng landskabets struktur, dyrkningsform, sprøjtning, gødskning og dræning. Jeg mener ikke, at dræningen har haft fornøden opmærksomhed. I et landbrugsland, hvor

100.000 ha lavbundsjord politisk er ønsket erstattet af våd natur for at dæmme op mod klimaskadelige emissioner af drivhusgasser til atmosfæren, er det imod al fornuft, at de våde lavninger til stadighed er udsat for plet- og omdræning. Også ud fra et biodiversitetssynspunkt. Og her rammer problematikken lige ind i den rødlistede Vibes muligheder for at bevare fodfæstet i marknaturen. Jeg har over årene igennem min minutiøse registrering af drænarbejderne på de 1.200 ha landbrugsjord i mit overvågningsfelt, været vidne til 100 plet- eller omdræn, samt 18 større opfyldninger af lavninger. Se kortet nedenfor.

Signaturforklaring:

- Dræn foretaget fra 2012-2016.
 - Dræn foretaget 2016-2017.
 - Dræn foretaget 2017-2018
 - Dræn foretaget i 2018-2019.
 - Dræn foretaget 2019-20.
 - Dræn foretaget 2020-21.
 - Dræn foretaget 2022.
- Cirkler betyder opfyldning, og farverne følger årstallene.

Figur 2. Dræns- og opfyldningsarbejder i mit undersøgelsesområde 2012-22. Her er i alt 100 plet- og omdræn samt 18 større opfyldninger. 19 røde prikker er fra 2011-2015, mens ikke færre end 23 turkise prikker er fra det våde forår i 2016. © Geofyn.

En beretning fra M 1 og M 2 fra foråret 2022 kan illustrere, at våde lavninger ifølge landbruget tilsyneladende for enhver pris skal drænes. Her skal naturen ikke leveres nogen chance, trods hektarstøtten. Det er drænsarbejder, der har strakt sig over uger og som har krævet rigtig mange mandskabstimer. Men de større brug har sat drænsarbejdet i system.

Hvad der skete i M 1 og M 2

M 1 og den våde lavnings skæbne beskrev jeg i sidste års "Vibeforår i landbrugslandet" med et righoldigt udvalg af fotos taget over de seneste 11 år. I år 12, altså 2022 tog man endnu et kvælertag på lavningen, der i løbet af vinteren var løbet fuld af vand igen. Over en lang periode henover foråret blev det tidligere §3-område udsat for effektiv dræning. Opblomstringen af liv med svømme- og vadefugle fik en brat ende. Dyrkingen af marken med korn blev effektiv.

Da man endelig fik hul igennem i de eksisterende drænsledninger, var det som at lukke op for afløbet i et badekar. Og her fortsætter historien i M 2, for store vandansamlinger i de lave partier af marken, samme ejer, samme forpagter, samme arbejdsgang. En dag opdagede jeg i Svendborgsund usigtbart vand over et store område ud for et udløb. Som ind i land kunne følges til åstedet i M 2 og M 1. Over mange dage pøse de millioner af liter uklart vand gennem grøfter i skov og videre ud i Sundet.

Da kommunen endelig var inde over, var det for sent. Det var en hastesag, som skulle have udløst et opkald til 112, som kunne aktivere kommunens miljøvagt. Men alt vand var næsten væk fra marken, skyllet ud i Svendborgsund. Med næringsrigt sediment og pesticidrester fra et halvt års tilløb gennem den rekordvåde vinter.

Da beboerne i området opdagede miseren, blev de oprigtigt bekymrede og kontaktede kommunen.

Drænsarbejdet skulle af lodsejer have været oplyst til kommunen. Det var ikke sket. Nu kunne de store mængder af urensset drænsvand bidrage til dårligt vandmiljø gennem Svendborgsund og efterfølgende iltsvind i Det Sydfynske Øhav. Vandmiljøplaner og vandrådsarbejde synes spildt.

Flere af vore rødlistede landbrugsfuglearter blev fordrevet af drænsaktivitet, jordbehandling, sprøjtning og gødsning. Naturen betalte prisen.

10. marts 2022 så billedet i M 1 sådan ud.

20. marts. Dræningen er påbegyndt som det ses.

5 dage senere, den 25. marts. Drænsarbejdet pågår. Ændringen er omfattende. Marken tilsået. 20. april.

Specialværktøj til kampen mod den våde natur. Her fra M 1 den 29. marts.

Jeg beskrev Vibemangel som den vigtigste årsag til at opgive "Vibeforåret" i 2022. Også de "chikanerier", jeg under min dataindsamling er udsat for, fik mig til at miste motivationen. I år fik jeg forbud mod at tage fotos ind over markerne. Det betød, at jeg ikke kunne fortsætte min minutiøse dokumentation af markernes fremtoning og markarbejdets indflydelse på Vibernes forhold. Jeg dokumenterer fx dræning af de våde lavninger, vandstanden i netop de vandfyldte lavninger, gødskning og sprøjtning og senere på sæsonen høst og halmbjærgning. Alt sammen for at sammenligne med tidligere år og for at sætte perspektiv på fuglenes forekomst. Markblok 8 er under byggemodning, derfor måtte jeg fra begyndelsen (den 1. marts 2022) opgive mine daglige besøg. Sidste sæson blev jeg bortvist, mens der stadig var søgegrøfter. Der kunne altså ikke blive tale om at indsamle data fra dette område, og alene derfor kunne totaltal af individer og observationer ikke indsamles og sættes op imod de seneste års ditto, sådan som jeg har gjort det tidligere. M 8 måtte skrives ud af ligningen for datasammenligning.

I år blev jeg bortvist fra et observationspunkt i M 2. Her kan ses dele af marken, der ikke kan overskues andre steder fra. Det betød samtidig forbud mod fotografering over både M 1 og M 2, da det er samme lodsejer. Jeg vælger at rette ind, selvom der åbenlyst ikke er hjemmel til forbud mod færdsel og fotografering. De tre næste billeder er alle fra netop M 2, men taget før der blev udstedt fotoforbud.

Ved det røde kryds har jeg i mange år haft et obs-punkt. Nu er det slut. Forbud mod både ophold og foto.

I M 2 er vinterens nedbør løbet til flere lavninger. Vibeforåret kan begynde, 1. marts 2022. Flere år har op til 3 par Viber ruget på de højere partier bagerst til højre.

Sådan skulle det ikke gå i år. Hele kavaleriet er rullet ud og har effektivt skyllet regnvand og opsamlet slam med rester fra pesticider og næringsstoffer ud i det nærliggende Svendborg Sund, som en prop der blev taget ud af et badekar. 23. marts 2022.

Historien beskriver også de forhold, der gør, at landbruget må betegnes som motoren i tre af de alvorlige kriser, Danmark og hele verden slås med: 1) klimakrisen, 2) miljøkrisen og 3) naturkrisen (biodiversitetskrisen).

1) Klimakrisen.

Klimakrisen drives frem af udledninger af drivhusgasser, fx den kendte CO₂ til atmosfæren.

Landbruget har hidtil haft held til at undgå at forpligte sig på at reducere udledningerne i nævneværdigt omfang. Det på trods af, at ca. 40 % af udslippet ifølge Klimarådet i en fremskrivning til 2030 herhjemme kommer fra landbrugsdriften.

Der er mange forskellige kilder til drivhusgasudledning fra landbruget. De har ikke kun deres oprindelse fra simpel CO₂-udledning. De største bidrag kommer fra metan og lattergas, bl.a. fordi disse drivhusgasser har hhv. 25 og 298 gange kraftigere drivhuseffekt end kuldioxid, CO₂.

Lattergas udgør næsten halvdelen af markbrugets drivhusgasudledning svarende til 27 pct. af landbrugets samlede drivhusgasudledning. Lattergas dannes, når man gøder markerne med kvælstofgødning. Udledning af lattergas opstår også, når man opbevarer gylle.

Metangas kommer primært fra gødning fra husdyr. Når dyrene står og tygger drøv, så dannes der metan.

Og det får adgang til atmosfæren, når de bøvs, prutter eller skider.

Fra de humusholdige lavbundslande, der bliver drænet kommer den potente drivhusgas metan. Fra det store dyrehold udledes ligeledes metan og CO₂.

2) Miljøkrisen, altså manglen på et rent miljø, har også sit udspring i landbruget. På flere planer. Kvælstof og fosforudledningen drives i vejret af gødsningen og forårsager iltsvind i farvandene. I 2022 værre end nogensinde. Således hænger også klimakrise og miljøkrisen sammen. Pesticidforureningen af grundvandet er en anden sideeffekt af landbrugsdriften, da den i langt overvejende grad skyldes sprøjtning på marker. Og på den måde griber den således også ind i biodiversitetskrisen.

3) Biodiversitetskrisen eller naturkrisen har sit udspring i den intensive dyrkning af mere end 60 % af Danmarks areal, hvor der ikke levnes plads til det oprindelige og naturlige plante- og dyreliv. Ikke blot i Danmark, men i hele verden er halvdelen af fuglebestandene i tilbagegang. Og det intensive landbrug er med længder ikke bare i Danmark, men også i resten af verden den største trussel mod fuglene, hvor 73 procent af de truede arter bliver påvirket. Det har ført til en 57 % nedgang i de almindelige landbrugsfuglearter siden 1980. 13 arter, der er i kategorien 'næsten truet' globalt yngler eller kan jævnligt opleves i Danmark, herunder Viben.

Det er fakta fra flagskibsrapporten '*State of the World's Birds 2022*', udgivet af Bird Life International i september 2022. State of the World's Birds udkommer hvert fjerde år og tager temperaturen på klodens samlede fugleliv og i forlængelse af det, også helbredet for hele den samlede natur. Og det ser ikke godt ud med de massive tilbagegange for fuglene. Men samtidig peger rapporten også på de løsninger, der skal til for at vende den krise, fuglene og naturen står i. Udover at pege på løsninger, sætter rapporten fokus på nogle af de mest alvorlige trusler for de mange fugle, der har det svært. Og det er her landbrugsdrift kommer ind. Dræning, gødsning og sprøjtning har tilsammen tilført landbrugslandet den fattiggørelse, som har sendt mange landbrugsarter over på den danske rødliste.

Arterne henover foråret

For de seneste to år har jeg forsøgt at opstille arterne i den rækkefølge, jeg ser dem. En slags fænologi. Desværre måtte jeg jo opgive dette års iagttagelser 30. april, derfor mangler de "nye" arter, der forventeligt ville dukke op i maj og juni. På næste side ses de to år opstillet side om side. Der er stor overensstemmelse.

Tabel 5. Liste over arterne henover foråret. Listen er lidt kortere for 2022, da alle de sent ankomne trækfugle ikke er nået frem før den 30. april, som blev den sidste obs-dag.

2022		
1	Knopsvane	1/3
	Grågås	
	Bramgås	
	Musvåge	
5	Gråand	
	Pibeand	
	Blishøne	
	Fasan	
	Sølvmåge	
10	Stormmåge	
	Hættemåge	
	Ringdue	
	Stor Flagspætte	
	Sanglærke	
15	Solsort	
	Allike	
	Råge	
	Husskade	
	Gråkrage	
20	Blåmejse	
	Musvit	
	Skovspurv	
	Gråspurv	
	Kvækerfinke	
25	Bogfinke	
	Gulspurv	
	Stær	2/3
	Vibe	
	Blisgås	
30	Hedelærke	
	Engpiber	
	Dompap	
	Gærdesmutte	
	Fiskehejre	3/3
35	Jernspurv	
	Rødhals	
	Spurvehøg	
	Kernebider	
	Krikand	
40	Sumpmejse	
	Sortkrage	
	Stillits	
	Grønspætte	4/3
	Havørn	5/3
45	Gravand	
	Halemejse	
	Sangsvane	6/3
	Skovskade	10/3
	Sjagger	11/3
50	Spætmejse	12/3

2021		
1	Grågås	1/3
	Blisgås	
	Krikand	
	Gråand	
5	Troldand	
	Musvåge	
	Trane	
	Fasan	
	Blishøne	
10	Vibe	
	Hættemåge	
	Stormmåge	
	Sølvmåge	
	Ringdue	
15	Stor Flagspætte	
	Sanglærke	
	Engpiber	
	Solsort	
	Sjagger	
20	Spætmejse	
	Blåmejse	
	Musvit	
	Råge	
	Gråkrage	
25	Stær	
	Gråspurv	
	Skovspurv	
	Bogfinke	
	Grønirisk	
30	Gulspurv	
	Sumpmejse	2/3
	Ravn	
	Husskade	
	Allike	
35	Stillits	
	Dompap	
	Gærdesmutte	3/3
	Skovskade	4/3
	Huldue	
40	Grønspætte	
	Spurvehøg	
	Bramgås	
	Tundrasædgås	
	Lille Lappedykker	5/3
45	Halemejse	
	Sangsvane	
	Rørspurv	9/3
	Gravand	11/3
	Dobbeltbekkasin	
50	Hvid Vipstjert	

	Sangdrossel	13/3
	Hvid Vipstjert	
	Tårnfalk	15/3
	Knarand	17/3
55	Skarv	19/3
	Gransanger	
	Rørspurv	
	Rørhøne	25/3
	Tornirisk	
60	Sildemåge	28/3
	Svaleklire	
	Huldue	31/3
	Hjejle	2/4
	Rørhøg	6/4
65	Rød Glente	
	Skeand	10/4
	Vindrossel	12/4
	Munk	14/4
	Løvsanger	17/4
70	Rødstjert	18/4
	Landsvale	21/4
	Gærdesanger	22/4
	Lille Lappedykker	23/4
	Stenpikker	26/4
75	Bysvale	27/4
	Tinksmed	30/4
	Tornsanger	

Nyborg Kommune på Østfyn har fået pyntet byzoneskiltene op med motiver, der er typiske for de enkelte landsbyer. Viben pryder Ullerslevs byport. En remisens fra "gamle dage", dvs. før sidste kommunesammenlægningen i 2007, hvor Ullerslevs byvåben var den flyvende Vibe.

	Sortkrage	
	Sangdrossel	13/3
	Skarv	14/3
	Fiskehejre	16/3
55	Knopsvane	
	Tornirisk	
	Gråsisken	
	Jernspurv	17/3
	Rødhals	
60	Svaleklire	21/3
	Havørn	
	Rørhøne	
	Tårnfalk	
	Gransanger	26/3
65	Svartbag	27/3
	Rørhøg	
	Rød Glente	28/3
	Sildemåge	29/3
	Kvækerfinke	3/4
70	Lille Præstekrave	9/4
	Huldue	10/4
	Knarand	14/4
	Munk	18/4
	Løvsanger	20/4
75	Stenpikker	
	Rødstjert	
	Landsvale	21/4
	Ringdrossel	23/4
	Fiskeørn	24/4
80	Vandrefalk	25/4
	Gærdesanger	28/4
	Bysvale	30/4
	Storspove	2/5
	Hvidklire	4/5
85	Tinksmed	
	Skeand	6/5
	Tornsanger	7/5
	Husrødstjert	8/5
	Strandskade	
90	Gøg	13/5
	Havesanger	
	Rørsanger	
	Dværuggås	15/5
	Gulbug	19/5
95	Hvepsevåge	
	Canadagås	24/5
	Mursejler	27/5
	Rødr. Tornskade	1/6
	Digesvale	3/6
100	Kærsanger	
	Tyrkerdue	5/6
	Taffeland	8/6
103	Vandrikse	23/6

Genbesøg på Vibelokaliteter

Det er altid interessant at sætte perspektiv på optællinger foretaget før og nu. Jeg har haft held til at overtale flere gode ornitologer til at genbesøge lokaliteter, hvor de enten selv tidligere har talt Vibebestanden op, eller hvor man i litteraturen kan finde et baggrundsmateriale, der kan genbesøges for at få indtryk af bestandsudviklingen.

*Tabel 5. Opdateret (hvis muligt) tabel over kendte Vibeforekomster rundt om i landet, før og nu. De 4 nederste enge med * er lokaliteter hvor naturen tilgodeses. Det viser, at Vibens sørgelige tilbagegang er sket, hvor der ikke har været igangsat foranstaltninger til gavn for fuglene. En indsats hjælper og må derfor udbredes også til marknaturen, hvis udviklingen skal vendes.*

Lokalitet	Fra år	Par	Til år	Par	Ha	Eng	Mark	%-afvigelse	Kilde
Alrø	1977-79	8-13	2019	2	40	X	X	- 80	Ettrup
Aggersund	1977-79	19-22	2019	0	27,5	X		-	Ettrup
Løgstør	1978-79	13-26	2019	2	31,5	X		- 90	Ettrup
Kolindsund	1978-79	15-25	2019	4-6	400	X	X	- 75	Ettrup
Agerland SØ for Odense	1979	10-14	2014	1-2	1500		X	- 88	Nielsen/Rytter
Vadehavet	1996	3577	2018	2062		X	X	-42	DCE
Monnet	1992	64	2022	0	126	X		-	Rasmussen
Vigelsø	1998	63	2022	1	132	X		-98	Due Johansen
Fjordmarken	2002	20	2022	0	15	X		-	Due Johansen
Bispeengen/Munkemade	1984	30	2022	5	45	X		-83	Due Johansen
Reservatet, Orestrand	1980	20	2022	4	90	X		-80	Due Johansen
Egebjerggaard	1926	400-600	2019	4-10	1200	X	X	-99	Holstein/Due
Bornholm	1998	180	2020	100		X	X	-45	Christensen
Øerne omkring Fyn	1975-77	250	2021	151		X	X	-40	Andersen
Fra Mårslet til Alrø	1970	125-150	2022	31	31000	X	X	-79	Gregersen
Agerland v for Svendborg	2011	16-18	2022	1-2	1200		X	-92	Andersen
Bygholmengen, Vejlerne	1979	80	2020	307	600	X *		+384	DCE
Tipperne, gennemsnitstal	1928-72	85	1973-20	135	450	X *		+159	Thorup
Nyord	2012	18	2021	220	430	X *		+1222	Thorup/Nielsen
Siø	1994	25	2022	52	133	X*	X	+108	Goldschmidt

Østjylland

Sidste år fik jeg Jens Gregersen til at genbesøge et østjysk landskab fra Mårslet i nord til Alrø i syd. En opgørelse af Viberne viste, at over 14 år var bestanden faldet fra 125-150 par til 30 par, et fald på 80 %. Opgaven blev gentaget i 2022, og bestandsnedgangen er stort set cementeret fra de 125-150 par i 2007 til 31 par i år. Oplysningerne er skrevet ind i tabellen på næste side. Bemærk dog, at lokaliteterne er benævnt på en lidt anden måde end sidste år, det optalte område er det samme. Optællingen er interessant, idet der er tale om et landbrugsområde, ligesom i min undersøgelse. Her følger Jens' kommentarer og beskrivelser af områderne:

Samtlige Vibelokaliteter blev besøgt i tidsrummet 10/3-15/6. Antal par blev optalt til sammenligning med tidligere antal.

Det er i grove træk større traditionelle vibeområder, hvor 2-3 delområder indgår. Se kort.

1. TISSET-RAVNHOLT

Agerland på afvandet bund. I 2022 lå den vestlige del brak med ganske lav vegetation, et område der er under mulig byggemodning. På dette område 3 par, der øjensynlig havde ynglesucces.

2. MÅRSLET-MALLING-TANDER

Landbrugsland, hvor lokaliteten ved Tander er et lavtliggende forhenværende engområde, hvor der sidst er konstateret ynglende viber i 2017. Området er delvis opdyrket og henlægger i græs.

3. LØJENKÆR-PEDERSTRUP-TULSTRUP

Løjenkær Mose strækker sig i forlængelse af den tilgroede Astrup Mose mod sydøst til traditionelle vibeagerlandslokaliteter ved Pederstrup og Tulstrup. Her er der sidst set ynglende viber i 2017. Løjenkær Mose har været tilgroet, men i 2022 opstod nogle agre med tilsåning af vårbyg hvor 2 par viber ynglede succesfuldt.

4. SOLBJERG SØ

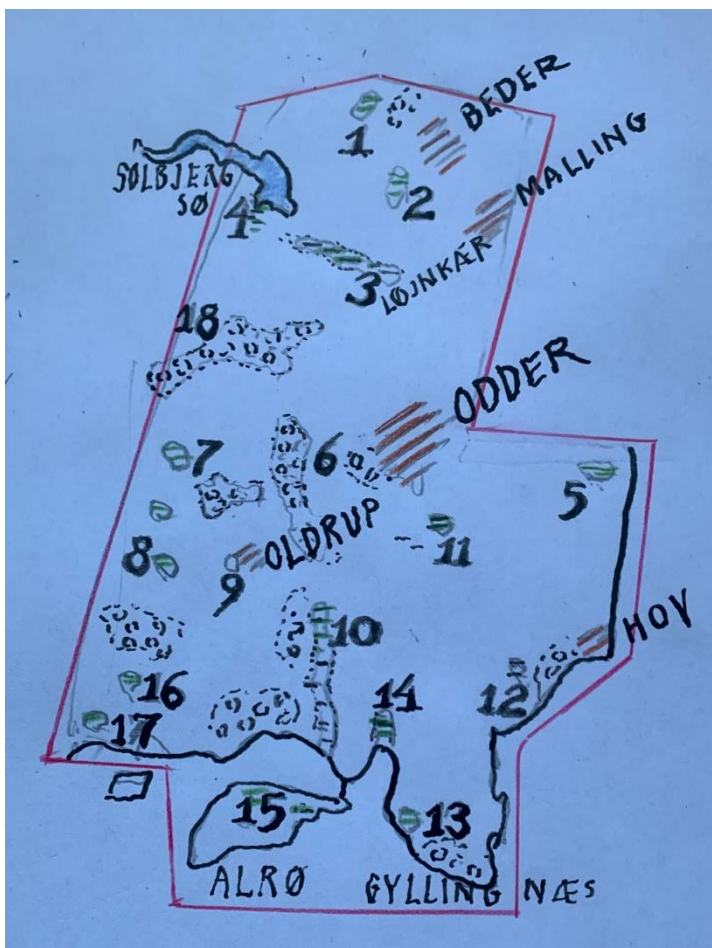
En lavning, der strækker sig mod syd ved Fastrup Mark - en stabil vibeyngleplads. Det er mere eller mindre kreaturafgræssede enge med enkelte opdyrkede felter. Dertil skrånninger på vestsiden, der også er yngleplads. I 2022 4 par med ukendt ynglesucces.

5. SPANGSÅ

Afvandet fjord syd for Saksild, helt opdyrket med frøafgrøder. Det er en stabil vibeyngleplads – med 4 par i 2022. Der skønnes, at der var unger hos parrene midt i maj. Hele området er intensivt jagtrevir, hvor krager, ræve mm holdes væk – brug af kragefælder.

6. LUNDHOF

Lavning omkring Odder Åens tidlige løb, altid under vand i det tidlige forår, hvis normal nedbør. Tendens til at være udtørret tidligt i de senere år. De år, hvor der har været vibepar, har ynglesucces været 0. I 2022 ynglede de ikke, men observation af 4 tidligt i marts.

Kort over Jens' undersøgelsesområde i Østjylland. Odder ses centralt på kortet, der går ned til Horsens Fjord. Jeg har målt det op til at omfatte ca. 31.000 ha. Så det giver et par pr 1.000 ha. Ikke meget. Tal svarer til nummer i tabellen.

Nr.	Lokalitet	2007	2017	2021	2022
1	Tiset-Ravnholt	5	2	?	3
2	Mårslet-Malling-Tander	2	4	1	0
3	Løjenkær-Pederstrup-Tulstrup	5	5	0	2
4	Solbjerg Sø	3	2	6	4
5	Spangså	3	4	2	4
6	Lundhof	0	4	2	0
7	Vedslet-Ballebo	2	0	3	2
8	Gangsted-Hovedgaard	3	2	0	0
9	Hadrup-Oldrup	2	0	0	0
10	Åkær-Amstrup-Hundslund	7	4	2	2
11	Randlev-Ørting-Malskær	8	4	3	3
12	Søby-Splidsholm	4	4	2	0
13	Gyllingnæs-Kalsemade	5	2	1	3
14	Lerdrup	3	?	4	3
15	Alrø	21	6	0	3
16	Toftum-Søvind	0	0	3	0
17	Havmarken-Drossellund	1	?	1	2
18	Hvilsted	?	1	0	0
I alt		74	44	30	31

7. VEDSLET-BALLEBO

Et stort flere kilometerlangt slettelandskab lettere kuperet med enkelte lavninger – helt opdyrket med frøafgrøder. I den nordøstlige del af området fandtes 2 par viber i 2022 med ukendt ynglesucces. Ballebo er agerland med dal og bæk omgivet af eng, der bliver slået årligt. I kanten af det ret lille område er opstået et solidt hegn af rødel. På skråningerne og agerlandssletten har der indtil 2017 ynglet enkelte par viber. Ingen i 2022.

8. GANGSTED-HOVEDGAARD

Et meget stort kuperet agerland med enkelte lavninger, der indgår i opdyrkningen. Der findes også et tilgroet mindre engområde nord for Gangsted. Der har ikke ynglet viber her siden 2017.

9. HADRUP, OLDRUP

Agerland med lavninger. Ingen ynglende viber siden 2007. I 2022 blev set 1 par tidligt i marts, men de forsvandt. Der er foretaget opfyldning og dræning de senere år.

10. ÅKÆR-AMSTRUP MOSE OG HUNDSLUND

Landbrugsslette med lavninger og tilgroet eng øst for Hundslund var tidligere en stabil yngleplads for viber. Engene i dalen ved Åkær er vide og egnede med bl.a. afgræsning af heste. Områderne syd for Åkær Gods, der omfatter Amstrup Mose består af afvandet eng med afgrøder og tilgroede kær (pil og el). Mod Horsens Fjord er afgræssede enge omgivet af krat og skov. Kun engene nord for Åkær er årlig vibeyngleplads med 2 par i 2022. Der skønnes ynglesucces.

11. RANDLEV OG ØRTING MOSER + MALSKÆR

De store moser omkring Ørting og Randlev er meget tilgroede, dog med nogle opdyrkede flader centralt og mod nord med Randlev Mose, der langt hen på foråret omfattes af en sø, med tidlig udtørring – i 2022 d. 11/5. Stedet er fast yngleplads for Viber med 3 par i 2022, dog uden succes. Malskær er en større lavning sydvest for Ørting, tidligere en god vibelokalitet, sidst i 2017. Området havde ofte meget store forårsoversvømmelser, men det ses ikke de senere år.

12. SØBY OG SPLIDHOLM

Splidholm er et inddæmet eng område der afgræsses på halvdelen af arealet. Ingen viber ynglende de senere år. Søby repræsenterer et område nord for byen med en tilgroet eng og marker med frøafgrøder. I 2022 fandtes ingen ynglende viber, efter at der stabilt havde været enkelte par, men uden succes de senere år.

13. GYLLING NÆS OG KALSEMADE

Lavtliggende landbrugssletter. I 2022 3 par fundet på Lerdrup Bugt-siden. Ukendt ynglesucces.

14. LERDRUP ENGE

Nord for Lerdrup Bugt engområder delt i to. Mod vest det, som hører under den økologiske Brandbygegård, hvor der står permanent vand til langt hen på sommeren. Mod øst en drænet eng med høslæt. På Brandbygegårds område 3 par viber, der havde ynglesucces med flyvefærdige unger.

15. ALRØ

Hovedlokaliteten Alrø havde i 2022 3 ynglepar – efter fravær i 2021. Parrene var samlet på Strevelshoved Inddæmningen. Et af parrene skønnes at flytte til Alhale på østøen. Ynglesucces ukendt.

16. TOFTUM VED SØVIND

Eng og beplantet lavtliggende område omkring kunstig sø. Mod vest et tilgroet engområde. Stedet husede 3 par viber i 2021, der alle fik flyvefærdige unger. Der var ingen i 2022 – området tilplantet med løvtræer og derved høj vegetation. Der er hård vildtpleje på stedet, der er under Tyrrestrup Gods og Mosegården.

17. HAVMARKEN, DROSSELLUND OG BRIGSTED ENGE

Store marker skrånende mod Horsens Fjord. Ved Drossellund en strandeng, der ofte har haft ynglende viber. I 2022 fandtes 2 par vestligt på Havmarken omkring en mindre sø. Brigsted enge er et 9 ha stort engområde med bækudløb, afgræsset af heste og kvæg. Der har ikke ynglet viber i mange år.

18. HVILSTED

Stærkt kuperet område syd for Hvilsted med enkelte mindre lavninger. Ingen ynglende viber siden 2017.

SUMMA SUMMARUM:

Der optales 31 par viber i 2022, dermed et stabilt antal i forhold til 2021. Det skønnes at ynglesucces var større i 2022. Ynglestederne er ofte i nærheden af lavninger med vand. Mange steder tørrer lavningerne ud tidligt og viberne forlader området. Men det er ikke en regel, idet der bemærkes ynglesucces på den ret tørre lokalitet Spangså, der i øvrigt har en hård vildtpleje. En succesrig lokalitet er Lerdrup Enge, hvor halvdelen står med vand til sent på ynglesæsonen – her var også ynglesucces.

2022 var det første Vibeforår siden 2011, jeg ikke så en eneste Vibekylling i mit undersøgelsesområde. Flemming Johansen var derimod blandt de heldige sådan som ovenstående dejlige foto viser.

Langeland

På Langeland har Ole Goldschmidt været ude i Vibeoptællingens tjeneste. Jeg har de seneste år bragt hans tal frem i lyset. Der er for det meste tale om våde lokaliteter, mange som resultat af naturgenopretning. Oles tal viser en generel og glædelig fremgang, det er dog ikke mange af de optalte Vibepar, der har valgt at slå sig ned i selve landbrugslandet.

Viber på Langeland	2018	2019	2020	2021	2022
Siø	59 par	52 par	39 par	38 par	52 par
Tryggelev Nor	8 par	9 par	3 par	3 par	23 par
Tryggelev Nor, eng	17 par	15 par	19 par	6 par	
Salme Nor	3-4 par	3 par	5-6 par	2 par	
Nørreballe Nor	12 par	18 par	16 par	18 par	9 par
Ormstrup					3 par
Keldsnor	3 par	1 par	2 par	4 par	3 par
Gulstav Mose	2 par	3 par	1 par	2 par	4 par
Klise Nor	14 par	14 par	13 par	13 par	9 par
Snaremosø Sø	2 par	5 par	4 par	10 par	15 par
Klæsø Nor	1 par	1 par	-	1 par	0 par
Klæsø Gårde					3 par
Botofte Skovmose	1 par	6 par	-	2 par	1 par
Påø Enge	5 par	3 par	12 par	6 par	-
Rudkøbing Vejle			10 par	11 par	3 par
Søgård Mose			3 par	2 par	9 par
Ørnehøjområdet			1 par	-	-
Henninge Nor				2 par	2 par
Løkkeby				3 par	3 par
Løkkeby Enge					6 par
Ialt	128 par	130 par	129 par	123 par	145 par

Nyt fra Vibeværnsfronten

Sammen om at hjælpe Viben var/er et samarbejde mellem Dansk Ornitologisk Forening og Landbrug & Fødevarer, der blev iværksat i 2019 efter nogle indledende sonderingsår. Begge foreningers hjemmesider har efterfølgende givet gode råd til, hvordan man kan forbedre forholdene for den nødlidende Vibe. Samarbejdet har jeg gentagne gange her i "Vibeforår i landbrugslandet" refereret om udmøntningen af. Egentlig troede man, at samarbejdet lå i dvale, der har ikke været aktive historier det seneste år, men i 2022 tog initiativet atter fart, i hvert fald i

DK - Sjællandske Sydsjælland
2022-04-26 · print · 52000
Alle er vilde med viben på marken

SEKTION 1

Sjællandske • TIRSDAG 26. APRIL 2022

Alle er vilde med viben på marken

VIBESAMARBEJDE: Ornitologer, landmænd og miljøministre er i skøn trenighed gået sammen om at forbedre yngleforholdene for viben.

Af Rikke Børstesen

ØYSE OVERDREV: En hofte klar mængde på Kyse Overdrev mellem Næstved og Pragsborg. I haven bag Bent og Birgit Petersens gård har en lille blå søpe og søflod og spejler talende markene (den skarppe bakke). Der er her for at se på viber, Bent Petersen tilkender sig for tre år siden konventionen sammen om at hjælpe viben. Men allerede for 12 år siden, da den hofte om med et glæde-lyde på markens bog afrikten, byggede viben an lænne tilbage. I dag marker kan der se millioner af og 60 flage, der flygler på den ene mark.

Konventionen er et samarbejde mellem Dansk Ornitologisk Forening og Landbrugs- og Fødevarer. Den skal inspirere landmænd til at skabe levevilkår for viben på deres jord. Det er der brug for. De sidste 30 år er viben gået tilbage med 70 procent, især på grund af gode levevilkår for det svare.

Federer vigtigst: Viben lever sin rids, hvor den har udvæ. Bent Petersen har tilkøbt sin mark med viber og med ekstra afstand mellem markerne. Det

Landmand Bent Petersen tilsiger miljøminister Lene Worslev, hvor hun har gjort for at få flere viber til at bygge på hans marker med viber.

giver ganske vist et godt eksempel på, hvordan man kan holde sig med viber på Kyse Overdrev. Men det vigtigste er, at der er gode tilførselsforhold og at der er gode tilførselsforhold og at der er gode tilførselsforhold.

Denne artikel er en del af vores politik og vil blive offentliggjort. Det er en del af vores politik og vil blive offentliggjort. Det er en del af vores politik og vil blive offentliggjort.

Kravet planlægning: Miljøminister Lene Worslev (S), der også er kommet til Kyse Overdrev for at se på viber, er interesseret i at høre, hvad det betyder for viben på marken, så de gode levevilkår for viben.

Det kræver, at man er god til at planlægge sin mark, det er det hele. Her lover jeg i år har været, så det betyder, at man skal være god til at planlægge sin mark, det er det hele. Her lover jeg i år har været, så det betyder, at man skal være god til at planlægge sin mark, det er det hele.

Landmand Bent Petersen, formand for Dansk Ornitologisk Forening Ejner Østergaard og miljøminister Lene Worslev har på viber. Foto: Rikke Børstesen

Viben venter den længe ventede blå. Foto: Rikke Børstesen, DOF

dagene op til den 25. april, hvor endda miljøministeren viste sin støtte ved at møde op på en bedrift ved Kyse Overdrev nær Næstved. Det kom der følgende avisartikel ud af: **Alle er vilde med viben på marken**, under emnet **VIBESAMARBEJDE. Ornitologer, landmænd og miljøminister er i skøn trenighed gået sammen om at forbedre yngleforholdene for viben.**

Forinden havde DOF opdateret referencenotatet den 20. april, så alt var klar til en genoptagelse af kampagnen.

Referencenotatet er DOF's faglige input til folderen 'Sammen om at hjælpe Viben', der er udarbejdet i fællesskab mellem DOF og SEGES som led i en fælles informationskampagne for Viber, igangsat af Landbrug & Fødevarer og DOF. De to Vibefoldere "Sammen om at hjælpe Viben" og "Sammen om

Viben" kan stadig downloades på de to organisationers hjemmesider.

En samarbejdshistorie fra mit undersøgelsesområde er beskrevet på DOF-Fyns hjemmeside [her](https://www.dof-fyns.dk/).

Vibens sag blev også i 2022 talt op af en kronik den 5. maj i Kristeligt Dagblad under overskriften: *"I min barndom var der hundredtusindvis af viber. Nu er der næsten ingen tilbage"*. Avisen gør indledningsvis opmærksom på, at kronikken er udtryk for skribentens holdning. Den er vi dog nogle Vibeglade, der deler.

Jeg har lokalt næsten kun set aktivitet i marken af negativ betydning for Viben og de andre marktilknyttede fugle. I Svendborg Kommune har man sat en biodiversitetsundersøgelse i gang i 2022 og regner med at afrapportere først i det nye år. En foreløbig udlægning går dog på, at fugle regner man ikke med, da de er for lidt stationære. Og at landbrugsjorden ikke kan komme i betragtning, hvis biodiversiteten skal forbedres. To ting gør altså, at vi ikke skal forvente bedre forhold for de mange rødlistede landbrugsfugle.

Hvem holder hånden over Viben? Foto: Flemming Johansen.

Større perspektiver er der derimod, hvis EU kan komme til undsætning for de betrængte fugle i landbrugslandet. GL8 i den nys vedtagne CAP, altså fælles landbrugspolitik tilsiger, at 4 % af landbrugets jord skal afsættes til ikke-produktive landskabstræk eller områder, og derfor skal tilfalde naturen. Her kan Viben og de andre fugle derude måske få den lille tiltrængte opmuntring, der forhåbentlig kan bremse tempoet for tilbagegangen. DOF's Landbrugsgruppe var ikke sen til at give landmændene den fornødne håndsrækning til at gøre disse 4 % fuglevenlig, så man kunne hjælpe fem udvalgte landbrugsarter, der alle er havnet på Den røde Liste, nemlig Agerhøne, Vibe, Sanglærke, Gulspurv og Kornværling (Bomlærke). Det skete med pjecen: Fuglevenlig brak – en praksisnær guide. Og ikke mindst det tilknyttede referencenotat, som samler evidensen bag guidens anbefalinger.

Og størst perspektiv er der i, at Danmark i lighed med de øvrige lande i EU, der har oplevet store indekstab for agerlandsfuglene fremover skal bringe agerlandsindekset til at **stige** med 10% i 2030, 20% i 2040 og 30% i 2050 (jf. Artikel 9, Stk. 3 litra a i EU-Kommissionens forslag til forordning om naturgenopretning).

Endelig udskrev Miljøministeren en konkurrence blandt vores kommuner om at få titlen *Danmarks vildeste kommune*. Det blev Vordingborg kommune, der vandt og i forbindelse hermed udtalte miljøminister Lea Wermelin:

- Jeg er blæst fuldstændig bagover af den folkebevægelse, vi har sat i gang for mere vild natur i Danmark. Alle har været med til at give naturen mere plads. Selv ude i folks egne baghaver er man klar til at "ofre" kvadratmeter for den vilde natur. Det vidner om, at biodiversitetskrisen ikke bare er noget, vi taler om. Det er noget, vi handler på – sammen. Og det skaber en enorm optimisme for vores natur, der er i krise, siger miljøministeren.

Tænk, hvis det var så vel.

Og til sidst, men ikke mindst: Fra statsminister Mette Frederiksens tale ved Folketingets åbning 4/10 2022:

*'Jeg ved en lærkerede', synger vi for vores børn.
Og nok er lærken stadig almindelig i Danmark. Men den barske sandhed er, at Danmarks bestand af lærker er halveret.
Sommerfuglen er et andet eksempel på en art, der er blevet væsentligt færre af.
Vores plante- og dyreliv forsvinder bogstavelig talt for øjnene og næsen af os.
Hvis vi ikke gør noget. Så bliver det kun i sangene, at vores børnebørn hører om lærker, viber, engdrag og moser.*

Tak

Tak til fotograferne for at have stillet fotos til rådighed: Claus Dalskov, Flemming Johansen og Leif Bisschop-Larsen. Tak til Ole Goldschmidt og Jens Gregersen genbesøg på Vibelokaliteter.

Kilder og supplerende læsning

Mine årlige Viberapporter gennem de foregående 11 år kan ses som supplerende læsning, idet hvert års afrapportering har fokuseret på forskellige emner.

Andersen, N. 2021. Vibeforår i landbrugslandet 2021. Ørken med vilje. Webpublikation.

<https://pub.dof.dk/artikler/2479/download/2021-vibeforaar-i-landbrugslandet-2021>

Andersen, N. 2020. Vibeforår i landbrugslandet. Opdatering 2020. **Nu på rødlisten.**

<https://pub.dof.dk/artikler/1770/download/2020-vibeforaar-i-landbrugslandet-2020-opdatering>

Andersen, N. 2019. I Vibens tjeneste. Vibeforår i landbrugslandet, opdatering 2019.

https://www.doffyn.dk/images/nyheder/Fyns_fugle/rapporter/2019_I_Vibens_tjeneste.pdf

Andersen, N. 2018. Hver Vibe tæller. Vibeforår i landbrugslandet, opdatering 2018.

https://www.doffyn.dk/images/nyheder/Fyns_fugle/rapporter/2018_10_27_Vibeforar_i_landbrugslandet_opdatering_2018.pdf

Andersen, N. 2017. Vibetørke. Vibeforår i landbrugslandet, opdatering 2017. <https://pub.dof.dk/artikler/34/download/2017-vibetoerke-vibeforaar-i-landbrugslandet-opdatering-2017>

Andersen, N. 2016: Jo vådere, jo Vibere... Opdatering 2016 af Vibeforår i landbrugslandet.

<https://pub.dof.dk/artikler/35/download/2016-jo-vaadere-jo-vibere-opdatering-2016-af-vibeforaar-i-landbrugslandet>

Andersen, N. 2015: Et lille lys i mørket. Opdatering 2015 af Vibeforår landbrugslandet.

<https://pub.dof.dk/rapporter/28/download/2015-et-lille-lys-i-moerket-opdatering-2015-paa-vibeforaar-i-landbrugslandet>

Andersen, N. 2014: Vibe-alarm! Webpublikation, tilgængelig her på DOF-Fyns hjemmeside.

https://www.doffyn.dk/images/nyheder/Fyns_fugle/rapporter/2014_Vibealarm_Opdatering_2014_af_Vibeforr_i_landbrugslandet.pdf

Andersen, N. 2013: Vibeforår i landbrugslandet. Opdatering 2013.

<http://www.sydfynsnatur.dk/downloads/vibefor%C3%A5r2013.pdf>

Andersen, N. 2012: Vibeforår i landbrugslandet, opdatering 2012. <https://docplayer.dk/17836759-Vibeforaar-i-landbrugslandet-opdatering-2012-indhold.html>

Andersen, N. 2011: Vibeforår i landbrugslandet. <http://www.sydfynsnatur.dk/downloads/vibeprojekt2011.pdf>

Andersen, N. 2012: Vibeforår i landbrugslandet. Pandion 11.05.2012. <http://www.sydfynsnatur.dk/downloads/vibeforaar-i-landbrugslandetdeef8dc6-49f8-4b97-b0f3-c57882104c0f.pdf> (netfugl.dk)

DOF BirdLife Danmark: Fuglevenlig brak – en praksisnær guide.

<https://pub.dof.dk/publikationer/447/download/2022-fuglevenlig-brak-en-praksisnaer-guide>

I tilknytning hertil: Reference-notat vedr. fuglevenlig brak. <https://pub.dof.dk/notater/56/download/2022-referencenotat-vedroerende-fuglevenlig-brak>

<https://www.sn.dk/naestved-kommune/alle-er-vilde-med-viben/>

<https://lf.dk/viben>

https://www.dof.dk/images/naturbeskyttelse/fokuseret_fugleforvaltning/dokumenter/220420_Reference_notat_vibefolder_opdateret.pdf

<https://www.doffyn.dk/nyheder?nyhed=samarbejde-om-at-hjaelpe-viben>

<https://www.kristeligt-dagblad.dk/debat/i-min-barndom-var-der-hundredetusindvis-af-viber-nu-er-der-naesten-ingen-tilbage>

<https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=38302>

Nielsen, H.H. & Clausen, P. 2022. Ynglende og rastende fugle i Vejlerne 2020. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 56 s. - Teknisk rapport nr. 232 <http://dce2.au.dk/pub/TR232.pdf>

Nielsen, H.H. 2021: Ynglefuglerapport Nyord Enge 2021. Rapport til Fugleværnsfonden. [Ynglefuglerapport Nyord Enge 2021 \(vordingborg.dk\)](#)

Nyt håb for agerlandsfuglene: Sådan laver du som landmand fuglevenlig brak. 25. oktober 2022.

https://www.dof.dk/om-dof/nyheder?nyhed_id=2108

State of the World's Birds 2022. 27. september 2022. <https://www.birdlife.org/papers-reports/state-of-the-worlds-birds-2022/>

Tæt på halvdelen af verdens fuglearter er i tilbagegang. 28. september 2022. https://www.dof.dk/om-dof/nyheder?nyhed_id=2099

Udledning af drivhusgasser fra landbrug, skovbrug og fiskeri. Nyhedsbrev fra Danmarks Statistik 19. september 2022. <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=41824>

Vordingborg vinder titel som Danmarks VILDESTE kommune. Miljøministeriets nyhedsbrev. Publiceret 19-09-2022. <https://mim.dk/nyheder/2022/sep/vinder-af-kommunekonkurrence/>

Sådan opfylder du kravet om fire procent ikke-produktive elementer på omdriftsarealer Nyhedsbrev fra Landbrugsstyrelsen 16. september 2022. <https://lbst.dk/nyheder/nyhed/nyhed/saadan-opfylder-du-kravet-om-fire-procent-ikke-produktive-elementer-paa-omdriftsarealer/>

Vibeforåret i 2022

Vinteren 2021-22: Ottendevarmeste og niendevådeste vinter siden 1874. Over gennemsnitligt antal soltimer. Mange nedbørsdøgn, men få snedækkedøgn og ingen skybrud. Få frostdøgn og meget få isdøgn. En storm. Kalendervinteren (december, januar, februar) 2021-2022 endte med en middeltemperatur på 3,4 °C på landsplan, hvilket er 1,4 °C over klimanormalen på 2,0 °C beregnet for perioden 1991-2020 og 1,1 °C over tiårs-gennemsnittet på 2,3 °C beregnet for perioden 2011-2020. Det er den ottendevarmeste vinter (sammen med 1924-1925, 1997-1998 og 2018-2019), siden de landsdækkende temperaturmålinger startede i 1874. Den varmeste vinter var 2019-2020, der fik 5,0 °C i gennemsnit. De koldeste vintre var 1939-1940 og 1962-1963, der begge fik -3,5 °C i gennemsnit. I gennemsnit ud over landet faldt der 238,7 millimeter nedbør i vinteren 2021-2022. Det er 52,4 millimeter eller 28% over klimanormalen på 186,3 millimeter for 1991-2020, og 44,6 millimeter eller 23% over tiårs-gennemsnittet for 2011-2020 på 194,1 millimeter. Det er den niendevådeste vinter siden de landsdækkende nedbørmålinger startede i 1874. Rekord for vådeste vinter er på 319 millimeter fra 2006-2007. Den tørreste vinter var 1946-1947, hvor der faldt 46 millimeter nedbør. December og januar var tørre i forhold til deres tilhørende klimanormaler, mens februar blev den næstvådeste siden 1874. Solen skinnede i gennemsnit ud over landet i vinteren 2021-2022 i 191,5 timer, hvilket er 26,5 timer eller 16% over klimanormalen for 1991-2020 på 165,0 timer. Sammenlignes med tiårsgennemsnittet for 2011-2020 på 169,2 timer har solen skinnet 22,3 timer eller 13% over gennemsnittet. Rekord for den solrigeste vinter er fra 1931-1932 med 243 solskinstimer, og bundrekorden er fra 1925-1926 med 81 timer. De landsdækkende soltimemålinger startede i 1920. Alle tre vintermåneder var forholdsvis solrige, set i forhold til klimanormalerne.

Parameter	Vinter 2021-2022	Normal 1991-2020	Dekadegennemsnit 2011-20
Temperatur	3,4 °C	2,0 °C	2,3 °C
Nedbør	239 mm	186 mm	194 mm
Soltimer	192 timer	165 timer	169 timer

Februar 2022: Næstvådeste og niendevarmeste februar siden 1874. Ret solrig. Mange nedbørsdøgn men meget få snedækkedøgn og ingen skybrud. Få frostdøgn og ingen isdøgn. Den varmeste februar er fra 1990 med 5,5 °C i gennemsnit. Den koldeste februar er fra 1947 med -7,1 °C i gennemsnit. Den næstvådeste februar siden de landsdækkende nedbørmålinger startede i 1874. Rekord for vådeste februar er på 135,8 millimeter fra 2020. Den tørreste februar er fra 1932, hvor der kun faldt 2 millimeter nedbør. Rekord for den solrigeste februar er fra 1932 med 140 solskinstimer, og bundrekorden er fra 1926 med kun 12 timer. De landsdækkende soltimemålinger startede i 1920.

Parameter	Februar 2022	Normal 1991-2020	Dekadegennemsnit 2011-20
Middeltemperatur	4,0 °C	1,5 °C	1,8 °C
Nedbør	121 mm	50 mm	49 mm
Soltimer	85 timer	69 timer	71 timer

Måned	Vibeforår	Markdrift	Vejr
1-5 marts	Den 2. marts sås den første Vibe i M 3.	Der spredes kunstgødning på frøgræs. 50 vandfyldte lavninger. Pløjejord lysner på toppen.	Tåge og rolig vind
5-10	Ingen Viber set i perioden.	Kunstgødes. Pløjes på sprøjtet stub.	Frost, tåge, dis. Højtryk
10-15	Den ene dag mange, den næste ingen. Et enkelt par viser territorial adfærd	Markarbejdet påbegyndt med harvning af pløjejord. Drænsarbejder under forberedelse	Nattefrost, sol
15-20	Ses på 2 marker, harvet jord og vinterhvede. Hunner er nu ankommet. Kurtiseringsadfærd og territorialflugt	Regnvejr en enkelt dag, ellers solskin. Omfattende drænsarbejder. Vandstand i oversvømmelser og søer falder. Gylle udbringes på raps.	Nattefrost, morgendis. Højtryk.

20-25	Samme mark har Viber i vekslende antal, og forekomsterne stabiliseres. Etablering af territorier, men også meget inaktivitet. Redeskrab og stråkast.	Der påbegyndes såning af vårsæd. Der drænes på livet løs i M 1 og M 2. Der samles sten. Jordbehandling overalt. Gylleudbringning på raps igen	Højtryk, sol og forår. Dis.	
25-31	Der er redebygningsaktivitet og par står sammen, med tilsyneladende ingen æglægning endnu. Der er kun Viber i en markblok, som også har huset Viber flest år.	Så er giftsprøjtningen i gang på vinterhvede. Kunstgødning udbringes på vinterhvede og bar jord. Drænsarbejdet har sat sine tørre spor i de våde lavninger. Der sås og tromles.	Forårsvejr, sol, kølige nætter. Sne Mest tørt.	
Marts 2022. Tørreste og solrigeste marts siden målingernes start. Gennemsnitlig temperatur. Få nedbørsdøgn. Det er den tørreste marts siden de landsdækkende nedbørsmålinger startede i 1874. Det blev den solrigeste marts siden de landsdækkende soltimestmålinger startede i 1920.				
	Parameter	Marts 2022	Normal 1991-2020	Dekadegennemsnit 2011-20
	Middeltemperatur	3,7 °C	3,3 °C	3,3 °C
	Nedbør	4 mm	46 mm	46 mm
	Soltimer	239 timer	131 timer	131 timer
April 1-5	Fik Viberne begyndt på æglægningen, så er de nu ødelagt og afventer at kunne begynde på ny. Vuggen og territorialflugt. De to par står sammen.	Markarbejdet er næsten færdigt. Vibemarken er harvet, men ligger ellers hen. Drænsarbejde intensiveret.	Køligt, sol sne og blæst	
5-10	Der ser ud til at være to etablerede par i M 3, der ses redeskrab, territorialflugt og luftkampe	Tilsåningen er i overstået. Jorden sprøjtet,	Ustadigt, aprilsvejr: Blæst, byger.	
10-15	Der er territoriefaste Viber blot et sted, men efter jordbearbejdningen og tilsåningen, er de ikke kommet videre. Første Viber ruger. To hunner, en han.	Gylleudbringning på vinterkorn. Sprøjtning af frøgræs. Opsætning af skræmmeugle over tilsået mark.	Stabilisering og lidt lunere	
15-20	2 hunner ruger og hannen vogter	Der harves stadig. Der samles sten. Giftsprøjterne luftes. Der kunstgødes og der udbringes gylle.	Klart og solrigt. Tørt. Endelig forår	
20-25	Ingen Viber tilbage. Dog overraskede to ved at fouragere i M 5	Raps er ved at springe i blomst. Sten-samling. Giftsprøjterne har travlt.	Nordenvind, sol og køligt.	
25-30	Kun spredte iagttagelser af enkelt-Viber.	Der sprøjtes og der kunstgødes. Rapsen blomstrer.	Tørt og mest solrigt	
April 2022: Syvendesolrigeste april siden 1920. Kølig og med lidt under gennemsnitlig nedbør				
	Parameter	April 2022	Normal 1991-2020	Dekadegennemsnit 2011-2020
	Middeltemperatur	6,6 °C	5,7 °C	7,4 °C
	Nedbør	35 mm	39 mm	38 mm
	Soltimer	249 timer	188 timer	210 timer

Herefter slutter registreringen i det, der skulle gå hen og blive kun et halvt *Vibeforår i landbrugslandet*.